

Džuganová, Daniela

Informačná gramotnosť jako klíčová kompetencia vzdelávania na slovenských vysokých školách

ProInflow. 2011, vol. 3, iss. 1, pp. 77-89

ISSN 1804-2406

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/133705>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Daniela Džuganová

INFORMAČNÁ GRAMOTNOSŤ JAKO KLÚČOVÁ KOMPETENCIA VZDELÁVANIA NA SLOVENSKÝCH VYSOKÝCH ŠKOLÁCH

Abstrakt:

Príspevok sa bližšie zaoberá problematikou informačnej gramotnosti študentov vysokých škôl na Slovensku v kontexte informačného vzdelávania v informačnej/znalostnej spoločnosti. Okrem iného na základe celoslovenského prieskumu IGPAK 1 (2007) a IGPAK 2 (2009) (IGPAK - Informačná Gramotnosť Používateľov Akademických Knížníc), ktorý zrealizovala Slovenská asociácia knižníc. Informačná gramotnosť spoločne s celoživotným vzdelávaním tvorí kľúčové prvky pre rozvoj všeobecnej vzdelanosti a mala by byť požadovaná/povinná pre všetky vzdelávacie programy na vysokých školách, ktoré sa uchádzajú o akreditáciu.

Kľúčová slova: *informačná gramotnosť, informačné vzdelávanie, akademické knižnice*

Abstract:

The article deals with information literacy of university students in Slovakia within information learning in information society. Otherwise, based on nationwide survey IGPAK 1 (2007) and IGPAK 2 (2009) (IGPAK – Information Literacy of Academic Libraries Users) realized by Slovak Library Association. Information literacy in association with lifelong education system is essential for development in general learning and should be considered as compulsory for all learning programs at universities involved in obtaining procedure of accreditation.

Keywords: *Information literacy, information learning, academic libraries*

1 Úvod

„Informačné gramotní ľudia sa naučili, ako sa učiť. Vedia, ako sa učiť, pretože vedia, ako sú znalosti usporiadané, ako je možné informácie vyhľadať a využiť ich tak, aby sa z nich mohli učiť i ostatní. Sú to ľudia pripravení pre celoživotné vzdelávanie, pretože môžu vždy nájsť informácie potrebné k určitému rozhodnutiu či k vyriešeniu danej úlohy“ (American Library Association).

Vzdelávanie je proces odovzdávania, ale predovšetkým prijímania znalostí, ktorého primárnym cieľom je zdieľanie kultúrnych hodnôt medzi generáciami. Tento proces sa začína od narodenia človeka a pokračuje v podstate celý život. Školské vzdelávanie je podstatnou, formalizovanou a inštitucionalizovanou súčasťou tohto dlhodobého procesu.

Integračné a globalizačné procesy na úrovni európskej i celosvetovej oblasti pracovného trhu smerujú k tesnejšej spolupráci medzi vzdelávacími inštitúciami, k výmenám študentov i koordinácii učebných plánov. Tento trend je mimoriadne silný hlavne na úrovni vysokých škôl (ďalej len VŠ). V Európe už niekoľko rokov prebieha tzv. Bolonský proces, ktorého cieľom je dosiahnutie určitej štandardizácie vysokoškolského vzdelávania z hľadiska jeho štruktúry (bakalárske, magisterské študijné programy), technológie (kreditový systém) i obsahu (spoločné programy viacerých univerzít) tak, aby sa maximálne uľahčila mobilita študentov v rámci vytvárajúcej sféry európskeho vysokoškolského vzdelávania. V takomto prostredí pracujú aj akademické knižnice (ďalej len AK), ktoré si čoraz viac uvedomujú, že nielen absolventi stredných škôl, ale ani študenti VŠ a často aj ich odborní zamestnanci nevedia pracovať s informáciami, nevedia zadefinovať svoje požiadavky, nevedia kriticky hodnotiť získané informácie. Paradoxné pritom je, že sa to odohráva v dobe, kedy hovoríme o nástupe éry informačnej a znalostnej spoločnosti.

V Správe o vzdelávacej politike¹ sa o. i. uvádza, že „kritickým a tradičným problémom slovenského školstva doloženým už z 80 - tych rokov je nedostatočná spôsobilosť študentov aplikovať vedomosti nadobúdané v škole pri riešení konkrétnych problémov.“ Podľa Výskumného programu OECD na medzinárodné hodnotenie študentov PISA (Programme for International Student Assessment)-opakovaného testovania 15-ročných v oblasti matematiky, prírodných vied, čítania, riešenia problémov (kritického myslenia) boli výsledky slovenských študentov v skupine „Riešenie problémov“ pod priemerom OECD. Všetky formy vzdelávania by sa pritom mali viazať na pracovné metódy rozvíjajúce schopnosti jednotlivca vyhľadávať informácie a získavať vedomosti aktívne a nezávisle.

2 Vedomostná spoločnosť a informačná gramotnosť

Do popredia vystupuje pojem a zároveň komplex schopností informačnej gramotnosti (ďalej len IG), ktoré jednoznačne determinujú informačné správanie súčasného človeka. Informačnú gramotnosť možno zjednodušene charakterizovať

1 *Správa o vzdelávacej politike*. 2005. [online]. Národná správa o naplnení cieľov pracovného programu Európskej komisie „Vzdelávanie a odborná príprava 2010. Bratislava : MŠ SR. 2005. nestr. [cit. 2007-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.minedu.sk/EI/LSAV/ND/200504_narodna_sprava_o_vzdelavacej_politike.doc>.

ako schopnosť jednotlivca identifikovať, vyhľadať, hodnotiť a používať informácie. *Je jedným zo základných aspektov civilizačnej gramotnosti súčasného človeka a súvisí s požiadavkami súčasnej modernej spoločnosti, ktorá je vyšpecifikovaná ako informačná spoločnosť.*

AK často chápu pojem IG v užšom kontexte, hoci v skutočnosti má širší rámec. Podľa materiálu Americkej asociácie akademických a vedeckých knižníc (ACRL) *A Progress Report on Information Literacy*² „Informačne gramotní ľudia sú pripravení na efektívne rozhodovanie, slobodu výberu a plnú účasť v demokratickej spoločnosti“. Takéto chápanie presahuje rámec knižničnej práce a naznačuje, že otázky zvyšovania informačnej gramotnosti bezprostredne súvisia so systémom vzdelávania. Jednou z podmienok úspechu v tejto oblasti je (ako už bolo naznačené) reštrukturalizácia procesu vzdelávania.

Na Slovensku existuje niekoľko oficiálnych dokumentov venovaných informatizácii a znalostnej spoločnosti (Stratégia informatizácie spoločnosti a Akčný plán stratégie informatizácie spoločnosti v podmienkach SR; Stratégia konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010; Informácie pre všetkých; Projekt Globálnej informačnej spoločnosti a i.). Takmer všetky hovoria o informačno-komunikačných technológiách (ďalej IKT) a IKT gramotnosti, DG, resp. IKT vzdelávaní. IG sa nezaoberajú vôbec. Ak sa aj mimo knihovníctva používa termín IG, spravidla sa zamieňa s IKT.

Akčný plán stratégie informatizácie spoločnosti v podmienkach Slovenskej republiky v časti Vzdelávanie a zamestnanosť, o. i. uvádza: „Úlohou moderného vzdelávacieho procesu je zabezpečiť, aby prakticky každý občan bol informačne gramotný, mal prístup k internetu a pociťoval výhody informačnej spoločnosti“. Je to však uvedené v kapitole 4 Podpora využívania informačných a komunikačných technológií vo vyučovacom procese.

Akokoľvek je v oficiálnych dokumentoch nazvaný súbor schopností a zručností smerujúci k informačne gramotnému jednotlivcovi, je zrejmé, že sa bezprostredne dotýka práce AK. Jeden z problémov je i v tom, že túto skutočnosť si knižnice uvedomujú oveľa viac, ako ich zriaďovatelia či v prípade iných typov knižníc aj orgány štátnej správy a samosprávy. J. Steinerová (2006) považuje za hlavný problém informačnej gramotnosti na Slovensku (okrem iného) nedostatok jasne definovanej vízie a nedostatok koordinácie. Práve riešenie týchto dvoch okruhov problémov sa stalo predmetom záujmu Slovenskej asociácie knižníc (ďalej len SAK) ktorá, podobne ako ďalšie knižnícke asociácie a združenia vo svete, rieši

2 *A Progress Report on Information Literacy*. 1998. An Update on the American Library Association Presidential Committee on Information Literacy : Final Report [online]. ACRL, 1998 [cit. 2007-03-01]. Dostupné na internete: <<http://www.ala.org/ala/acrl/acrlpubs/whitepapers/progressreport.htm>> .

a podporuje informačné vzdelávanie a zvyšovanie informačnej gramotnosti používateľov knižníc.

3 Informačné vzdelávanie

Jedným z nástrojov na zvyšovanie IG študentov VŠ je systematické informačné vzdelávanie. Na Slovensku a v ďalších európskych krajinách, ako napr. Poľsko, Rumunsko, Bulharsko, Maďarsko, Slovinsko má informačné vzdelávanie vo vysokoškolských/akademických knižniciach dlhoročnú tradíciu. Podobne ako u nás, aj tu knižnice využívajú rôzne formy – návštevy v knižnici, kurzy, v ojedinelých prípadoch samostatné predmety s kreditmi, informačné vzdelávanie ako súčasť odborných predmetov. V Poľsku a Maďarsku napr. ponúkajú aj e-kurzy, v Maďarsku dokonca aj v nemčine a angličtine. Ani v jednej z týchto krajín neexistuje žiadny oficiálny dokument, určujúci rámec/obsah a metódy informačného vzdelávania. Na jednej strane chýba integrovaný systém, ktorý by zastrešoval všetky aktivity/ formy a oblasti vzdelávania v oblasti zvyšovania IG, na druhej strane silnie pocit životne dôležitej IG v informačnej spoločnosti.

V USA boli v roku 2000 prijaté Information Literacy Competency Standards for Higher Education - Štandardy informačnej gramotnosti pre vysokoškolské vzdelávanie. Ich návrh vznikol v rámci Association of College and Resarch Libraries (ACRL), ktorá je organizačnou súčasťou American Library Association (ALA). Preto sú všeobecne známe ako ALA štandardy. Štandardy sú „rámcom pre hodnotenie informačne gramotného jednotlivca.“ Zdôrazňujú potrebu systematického procesu, v ktorom sú zainteresovaní rovnako pedagógovia ako knihovníci. Pozostávajú z 5 štandardov a 22 ukazovateľov (indikátorov) výkonu. Možno v nich identifikovať nielen vedomosti a zručnosti súvisiace s vyhľadávaním a spracovaním informácií, ale aj so základmi vedecko-výskumnej práce, práce s odborným textom, kritickým myslením, odborným publikovaním a vedeckou komunikáciou. Pojem „získavanie informácií“ je v nich chápaný v širšom zmysle – nielen ako informácie získané z informačného prameňa (článku, monografie,...) ale aj prostredníctvom vlastného výskumu.

ACRL realizuje aj každoročný program pre knihovníkov – prípravu na učenie IG, podporuje tiež regionálne aktivity v tejto oblasti.

V Austrálii Council of Australian University Libraries (CAUL) prijal austrálske štandardy IG. Sú založené na štandardoch ALA, avšak majú niektoré výrazné odlišnosti. Osobitne významné je, že sa v nich nehovorí o informačne gramotnom študentovi, ale o informačne gramotnom jednotlivcovi. Napr. v štandarde 7 je uvedené: „Informačne vzdelaný jednotlivec si uvedomuje, že celoživotné

vzdelávanie a aktívne občianstvo si vyžaduje informačnú gramotnosť “ (Information Literacy Standards, 2001, s. 19).

Vo Veľkej Británii SCOUNL – Society for College, National and University Libraries vytvoril model pre IG, ktorý identifikuje 7 hlavných prvkov :

- schopnosť uvedomiť si potrebu informácií;
- schopnosť rozlíšiť spôsoby, akými možno prekonať nedostatok informácií;
- schopnosť vytvoriť stratégiu pre nájdenie informácie;
- schopnosť nájsť a získať informácie;
- schopnosť porovnať a hodnotiť informácie získané z rozličných zdrojov;
- schopnosť organizovať, aplikovať a komunikovať informácie iným (ľuďom) spôsobom vhodným k situácii. (podľa Information Skills for Higher Education³).

TFPL (britská komerčná firma poskytujúca profesionálne služby pre spoločnosti orientované na znalosti, informácie, knižnice, manažment obsahu a pod.) definovala okruh zručností pre manažment poznatkov (knowledge management). Podľa jej záverov (Skills for Knowledge Management, 1999) zamestnanec knižnice, či príbuznej organizácie musí byť informačne gramotný. Musí byť schopný nájsť, hodnotiť a použiť informáciu, čo si vyžaduje nasledovné zručnosti:

- prijať odstupňovaný (štruktúrovaný) prístup k definovaniu otázky;
- navigovať informačné zdroje;
- hodnotiť relevanciu, spoľahlivosť a kvalitu získanej informácie;
- filtrovať nerelevantné a zbytočné informácie;
- syntetizovať a aplikovať v rozhodovacom procese;
- vytvárať závery a argumentovať.

V Českej republike AKVŠ (Asociace knihoven vysokých škol) prijala v roku 2002 „Standardy informační gramotnosti vysokoškolského studenta“. Tieto štandardy, ustanovujúce znalosti, schopnosti a zručnosti informačne gramotného vysokoškolského študenta, sa týkajú iba jeho štúdia a odbornej práce v odbore. V tomto zmysle informačne gramotný vysokoškolský študent:

- je schopný porozumieť odborným textom svojho študijného odboru;

3 *Information Skills in Higher Education*. 1999. [online]. Sconul, 1999 [cit. 2007-03-01]. Dostupné na internete: < http://www.sconul.ac.uk/groups/information_literacy/papers/Seven_pillars2.pdf >.

- pozná a sleduje klúčové informačné zdroje svojho študijného odboru;
- využíva pramene numerických a technických informácií;
- ovláda materinský jazyk a dokáže sa v ňom slovne a písomne vyjadrovať;
- používa bežne dostupné informačné a komunikačné technológie.

4 Informačné vzdelávanie a akademické knižnice v SR

SAK, konkrétne jej sekcia akademických knižníc, sa už niekoľko rokov snaží systematicky riešiť problematiku informačného vzdelávania v AK na Slovensku.

Orientačným prieskumom, ktorý bol zameraný na kompetencie AK v oblasti informačného vzdelávania a jeho realizačných foriem, bol prieskum uskutočnený v roku 2006. Prieskum realizovala v spolupráci so SAK Slovenská pedagogická knižnica ako metodické centrum pre AK v prostredí elektronickej diskusnej skupiny akademických knižníc. Z oslovených 20 verejných a 3 štátnych VŠ, v rámci ktorých pôsobí 37 AK, zaslalo naspäť anketové lístky 18 AK (na úrovni univerzitná knižnica, fakultné knižnice), čo predstavovalo takmer 50% návratnosť. Z hľadiska profilácie AK išlo väčšinou o AK zamerané na humanitné a prírodné vedy, technika bola zastúpená len 2 knižnicami.

Desať anketových otázok sa zameralo na zistenie existencie prepracovaných programov informačného vzdelávania, ktoré by boli schválené na úrovni vedenia univerzity/fakulty, orientácie na konkrétne formy štúdia, rozsah, formy a obsahové zameranie realizovaného informačného vzdelávania. Prieskum sa týkal aj zistení, nakoľko sa informačné vzdelávanie dotýka i „špeciálnej skupiny používateľov“, ktorou sú vysokoškolskí pedagógovia. Záver prieskumu bol venovaný otázke personálneho zabezpečenia informačného vzdelávania, t.j. ktorí zamestnanci knižníc zabezpečujú jednotlivé formy a ako sú zaradení v rámci personálnej štruktúry knižnice. Napriek tomu, že išlo o prvý a stručný prieskum týkajúci problematiky informačného vzdelávania, výsledky potvrdili takmer všetky „očakávané zistenia“⁴.

Prvý rozsiahly výskum informačnej gramotnosti študentov vysokých škôl realizovala ad hoc pracovná skupina pre informačné vzdelávanie sekcie akademických knižníc SAK v roku 2007. Bol realizovaný formou dotazníkového prieskumu pod názvom „**IGPAK – informačná gramotnosť používateľov akademických knižníc**“. Komisia využila pri jeho príprave bohaté skúsenosti

4 Džuganová, D., Bellérová, B., Kadnárová, M. 2007. Akademické knižnice a informačné vzdelávanie používateľov. In: *INFOS 2007* : knižnice - piliere vedomostnej spoločnosti : 34. medzinárodné informatické sympóziu, 16. - 19. apríla 2007, Stará Lesná, Slovenská republika. Bratislava : Spolok slovenských knihovníkov, 2007.

Odbornej komisie pre informačnú výchovu a informačnú gramotnosť na vysokých školách (IVIG) pracujúcej v rámci Asociácie knižníc vysokých škôl ČR a oslovila asociáciu s návrhom na spoluprácu v tejto oblasti. Výsledkom úvodnej vzájomnej spolupráce bolo poskytnutie dotazníka, ktorý použili českí kolegovia pri výskume úrovne informačnej gramotnosti vysokých škôl ČR z roku 2004 a spoločná deklarácia o porovnaní výsledkov.

Do prieskumu sa zapojilo 14 akademických/univerzitných/fakultných knižníc a 2231 respondentov.

Prieskum bol zameraný na zistenie stavu informačnej gramotnosti používateľov akademických knižníc na slovenských vysokých školách s cieľom získať dostatok empirických údajov na ďalšie analýzy. Zapojili sa do neho tak aktívni ako aj potencionálni používatelia, pretože prieskum bol rozšírený o množinu študentov, ktorí sa do neho zapojili v procese výučby (na seminároch so zameraním alebo bez zamerania na informačné technológie), a tiež o množinu aktívnych študentov, ktorí reagovali online a vyplnili elektronický formulár dotazníka zverejnený na webových stránkach participujúcich knižníc.

Prieskum poskytol odpovede na nasledujúce okruhy otázok (pozri Príloha č.1):

1. V akej miere a akých oblastiach využívajú študenti na vysokých školách akademické knižnice a ich služby (otázky 1 – 3)?
2. Aké sú informačné potreby študentov? V akej miere a akým spôsobom stimuluje vysokoškolské vzdelávanie študentov k využívaniu informačných zdrojov (otázky 9-12)?
3. Aké sú skúsenosti a postoje študentov k informačnému vzdelávaniu (otázky 4-6, 8 a 25)?
4. Ako študenti získali poznatky o práci s informáciami (otázky 7a – 7g)?
5. Aké sú kompetencie študentov v oblasti vyhľadávania a využívania odborných informácií (t.j. miera ich informačnej gramotnosti) a aké je ich informačné správanie (otázky 13-19)?
6. Aké sú jazykové kompetencie, IT kompetencie a príležitosti (otázky 20-24)?
7. Existujú rozdiely v informačnej gramotnosti a informačnom správaní medzi vysokoškolskými študentmi rôznych študijných odborov?

Prieskum sa vyhodnocoval v niekoľkých etapách.

1. Identifikoval sa základný súbor respondentov z hľadiska skúmaných demografických charakteristík (vek, pohlavie, vysoká škola, fakulta/študijný odbor).

2. Vyhodnotili jednotlivé kritériá za celý skúmaný súbor. Výsledky sa analyzovali prostredníctvom štatistického zisťovania a spracovali do podoby frekvenčných tabuliek a zodpovedajúcich grafov (najčastejšie koláčové a stĺpcové diagramy).
3. Analyzovali sa jednotlivé kritériá na základe demografických charakteristík súboru, podrobnejšie sa skúmali rozdiely medzi mužmi a ženami.
4. Zisťovali sa jednotlivé kritériá a rozdiely medzi vednými odborními zúčastnených respondentov.

Prieskum bol anonymný a počítal s vysokou zodpovednosťou respondentov v odpovediach, ktoré bezprostredne súviseli s ich štúdiom, štúdiom dokumentov, informáciami o ich znalostiach a vedomostiach dosiahnutých pri štúdiu, vytváraní prác, prezentácií a projektov. Cieľovou skupinou boli najmä študenti vyšších ročníkov študujúci vo väčších študovniach. Vzhľadom na vrátené a doručené dotazníky bolo možné konštatovať ich 98,2% návratnosť. Pravdou však je, že nie všetky otázky respondenti zodpovedali v plnej miere – problémom boli najmä príliš špecifické otázky týkajúce sa využívania elektronických informačných zdrojov, citovania na základe pravidiel a pod. Do ďalšieho spracovania bolo zaradených teda celkovo 1 964 dotazníkov.

Existuje niekoľko dôvodov, pre ktoré nemožno považovať získané výsledky za úplne dostatočne reprezentatívne:

1. Z hľadiska výberu počtu respondentov vysokej školy (1 603 respondentov boli používatelia/návštevníci knižníc, 255 respondentov boli študenti na seminároch, 106 respondentov boli študenti na seminároch so zameraním na informačné technológie a 274 respondentov reagovalo „online“ prostredníctvom webových stránok).
2. Hodnotená vzorka respondentov bola pomerne malá vo vzťahu k aktuálnemu počtu študentov na slovenských vysokých školách.
3. Niektoré otázky mali vysoký podiel nulových odpovedí. Pri analýzach sa však vždy vychádzalo len z množiny odpovedí respondentov, pre účely vyhodnotenia počty respondentov „neodpovedali“ neboli relevantné.

V roku 2009 sa uskutočnil druhý rozsiahly prieskum **IGPAK 2**, ktorý logicky nadväzoval na prvý. Bol realizovaný opäť ad hoc pracovnou skupinou pre informačné vzdelávanie sekcie AK SAK. Jeho cieľom malo byť zistenie, či v priebehu 2 rokov došlo ku kvalitatívnym zmenám v oblasti získaných kompetencií študentov v oblasti vyhľadávania a využívania odborných informácií (t.j. miera ich informačnej gramotnosti) so zameraním na využívanie elektronických informačných zdrojov. Jednotlivé otázky dotazníka boli cielene

upravené, konkretizované, aby získané výsledky mohli byť relevantné a použiteľné pre „návrh modelu informačného vzdelávania“, čo bol hlavný ideový zámer prieskumu v prvej aj druhej etape. Do prieskumu sa zapojilo 20 akademických/univerzitných/fakultných knižníc a 2737 respondentov.

Zapojili sa do neho nielen používatelia knižníc, ale aj ostatní študenti VŠ, keďže dotazník bol v elektronickej podobe prístupný prostredníctvom webových stránok univerzít, knižníc a SAK. V participujúcich knižniciach bol k dispozícii aj v papierovej podobe. V procese prípravy na jeho vyhodnotenie boli údaje z papierových dotazníkov zapísané do online dotazníka. Na spracovaní a analýze údajov spolupracoval doc. PhDr. Ján Ferjenčík, CSc. z Katedry psychológie FF UPJŠ v Košiciach (veľký priateľ a podporovateľ knižníc).

Prieskum poskytol odpovede na nasledujúce okruhy otázok (pozri Príloha č.2).

Analýza výsledkov prieskumu nie je ukončená. Uvedený prieskum „odokryl“ slabé miesta aj v systéme vysokoškolského vzdelávania. Čo už však vieme teraz konštatovať, je skutočnosť, že praktickým efektívnym nástrojom na podporu informačnej gramotnosti je práve informačné vzdelávanie. V štátoch s vyspelou ekonomikou, ktoré kladú oveľa väčší dôraz na komunikačno-informačné technológie, sú pre informačné vzdelávanie, na ktorom sa podieľajú knihovníci, omnoho priaznivejšie podmienky a tradície.

Aj akademický sektor, situovaný na križovatke výskumu, vzdelávania a inovácií sa v znalostnej spoločnosti úplne mení. Potreba jasného demonštrovania kvality a inštitucionálnej relevancie bola spustená súčasnými požiadavkami sociálneho trhu a trhu práce. Jej výsledkom sa stala požiadavka prípravy študentov a pracovníkov vo výskume v komplexnom a informačne bohatom prostredí, ktorá im umožní fungovať v úlohe celoživotných študentov.

Používanie najvyspelejšej informačno-komunikačnej infraštruktúry je iba začiatkom v dosahovaní želaných nárokoch kvality. Fundamentálnejší prístup sa viaže na podporovanie študentov a neskôr pracovníkov vo výskume vo využívaní informácií. Riadenie komplexného informačného toku je podstatným aspektom vyššej povahy poznávacieho procesu. Štúdie ukázali, že študenti nielen vstupujú, ale takisto opúšťajú vysokoškolské/univerzitné prostredie bez základných informačných zručností, vrátane schopnosti formulovať výskumnú otázku, efektívne nájsť, ohodnotiť a syntetizovať informáciu, kompletizovať výskumné úlohy a zúčastňovať sa na učení založenom na probléme. Nové vzdelávacie a výskumné vzory poskytujú silný argument pre umiestnenie informácie do jadra akademických a výskumných aktivít. Umožňujú tak zvýšenie potenciálu výskumu vysokoškolského personálu a študentov. Informačná gramotnosť by mala byť prijímaná ako kritický aspekt personálneho a študentského vývoja, čo by malo

viest' k prijatiu dôležitých opatrení pre garanciu kvality. Už aj z toho dôvodu, že informačná gramotnosť:

- urýchľuje učenie a zlepšuje kvalitu akademickej prác;
- je potrebná pre študentov a vysokoškolský personál pre pôsobenie v globálnej a znalostnej spoločnosti;
- zlepšuje celkovú inštitucionálnu kapacitu;
- zlepšuje výkony študentov a ich sebadôveru v hľadani a používaní informácií;
- zvyšuje kvalitu výskumných dokumentov a výskumu celkovo;
- zvyšuje potenciál študentov, najmä tých na začiatku ich akademických a výskumných kariér.

Nedostatok politik informačnej gramotnosti na národnej úrovni a chýbajúce alebo neadekvátne vzdelávacie/tréningové programy a aktivity informačnej gramotnosti na vysokých školách poukazujú, aj na základe výsledkov prieskumu IGPAK, na vážne ohrozenie vzdelávacích výsledkov. Informačná gramotnosť by mala byť prijímaná ako kritický aspekt personálneho a študentského vývoja, mali by byť prijaté dôležité opatrenia pre garanciu jej kvality.

Prílohy k článku online:

Príloha č. 1 – Celkové výsledky prieskumu IGPAK (2007)

http://www.inflow.cz/files/Priloha2-Celkove_vysledky_prieskumu_IGPAK.pdf

Príloha č. 2 – Celkové výsledky prieskumu IGPAK 2 (2009)

http://www.inflow.cz/files/Priloha2-Celkove_vysledky_prieskumu_IGPAK2.pdf

Použité zdroje

1. *Achieving an information society and knowledge – bases economy through information literacy*: Proposal for an information literacy platform and an action plan for central and south-east European countries. 2006. Eds.: Pejova, Z., Catts, R., Tichá L., Dombrovská, M. Ljubljana: International Center for Promotion of Enterprises, 2006, 32 s. ISBN 92-9038-134-4.
2. ALA/AASL.1998. *Information Literacy Standards for Student Learning: Standards and Indicators*. [online]. Retrieved May 24, 2006 from [cit. 2007-06-21]. Dostupné na internete:
<http://www.ala.org/ala/aasl/aaslproftools/informationpower/InformationLiteracyStandards_final.pdf >.

3. ALA/ACRL. 2000. *Information Literacy Competency Standards for Higher Education*. [online]. Chicago, Illinois: *The Association of College and Research Libraries. A division of The American Library Association*, 2000. Retrieved May 24, 2006 from [cit. 2007-06-28]. Dostupné na <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/standards.pdf> >.
4. CILIP. 2005. *Chartered Institute of Library and Information Professionals* [online]. [cit. 2006-09-04]. Dostupné na internete: <http://www.cilip.org.uk/> >.
5. DOMBROVSKÁ, M., LANDOVÁ, H. 2004. Pražská deklarace „Směrem k informačně gramotné společnosti“ [online]. In *Národní knihovna : knihovnická revue*, roč. 15, 2004, č.1, s.19 [cit. 2007-03-01]. Dostupné na internete: <http://knihovna.nkp.cz/NKKR0401/0401019.html> > .
6. DOMBROVSKÁ, M., LANDOVÁ, H., TICHÁ, L. 2004. Informační gramotnost – teorie a praxe v ČR [online]. In *Národní knihovna : knihovnická revue*, roč. 15, 2004, č.1, s. 7-18 [cit. 2007-03-01]. Dostupné na internete: <http://full.nkp.cz/nkkcr/NKKR0401/0401007.html> >.
7. DŽUGANOVÁ, D. 2004. Vzdelávanie pre knihovníkov v zrkadle času, a čo budúcnosť [online]. In *ITlib : informačné technológie a knižnice*, 2004, č.3 [cit. 2007-03-15]. Dostupné na internete: <http://www.cvtisr.sk/itlib/itlib043/dzuganova.htm> . ISSN 133-60779 >.
8. DŽUGANOVÁ, D. 2007. Informačné vzdelávanie na vysokých školách na Slovensku [CD-ROM]. In: *Elektronické služby v znalostnej spoločnosti : zborník príspevkov z medzinárodného odborného seminára*, Zvolen, 12. septembra 2007. Zvolen : Technická univerzita vo Zvolene, 2007. ISBN 978-80-228-1778-3.
9. DŽUGANOVÁ, D. 2008. Informačná výchova versus informačné vzdelávanie na vysokých školách. In: *Knižnica*, roč. 9, 2008, č. 4, s. 10-13.
10. DŽUGANOVÁ, D., BELLÉROVÁ, B., KADNÁROVÁ, M. 2007. Akademické knižnice a informačné vzdelávanie používateľov. In: *INFOS 2007 : knižnice - piliere vedomostnej spoločnosti : 34. medzinárodné informatické sympóziu*, 16. - 19. apríla 2007, Stará Lesná, Slovenská republika. Bratislava : Spolok slovenských knihovníkov, 2007.
11. HRDINÁKOVÁ, L., SAKÁLOVÁ, E. 2006. Problémy čitateľskej a informačnej gramotnosti detí: východiská, problémy a hypotézy výskumu [online]. In *Information Use in Information Society: zborník z medzinárodnej konferencie , ktorá sa konala v Bratislave v dňoch 10. –11. októbra 2006 v Bratislave*. Bratislava : Centrum VTI SR. 2006. s. 97-108 [cit. 2007-03-01]. Dostupné na internete: <http://old-kkiv.fphil.uniba.sk/viis/VIISzbornikkomplet.pdf> >.

12. *Information Literacy Competency Standards for Higher Education*. 2000. [online]. Chicago : ALA, 2000. [cit. 2007-03-01]. Dostupné na internete: <<http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/standards.pdf> > .
13. *Information Literacy Standards*. 2001. [online]. Canberra : Council of Australian University Librarians. 2001. 22 s. [cit. 2007-03-01]. Dostupné na internete: <<http://www.caul.edu.au/caul-doc/InfoLitStandards2001.doc>> .
14. *Information Skills in Higher Education*. 1999. [online]. Sconul, 1999 [cit. 2007-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.sconul.ac.uk/groups/information_literacy/papers/Seven_pillars2.pdf> .
15. *A Progress Report on Information Literacy*. 1998. An Update on the American Library Association Presidential Committee on Information Literacy : Final Report [online]. ACRL, 1998 [cit. 2007-03-01]. Dostupné na internete: <<http://www.ala.org/ala/acrl/acrlpubs/whitepapers/progressreport.htm> > .
16. *Skills for Knowledge Management*. 1999. [online]. TFPL. 1999 [cit. 2007-03-01]. Dostupné na internete: <http://skat.ihmc.us/servlet/SBReadResourceServlet?rid=1040141543454_1508283471_568 > .
17. *Správa o vzdelávacej politike*. 2005. [online]. Národná správa o napĺňaní cieľov pracovného programu Európskej komisie „Vzdelávanie a odborná príprava 2010. Bratislava : MŠ SR. 2005. nestr. [cit. 2007-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.minedu.sk/EI/LSAV/ND/200504_narodna_sprava_o_vzdelavacej_politike.doc> .
18. *Standardy informační gramotnosti vysokoškolského študenta* [online]. IVIG, aktualizované 16.11.2010 [cit. 2010-08-01]. Dostupné na internete: <<http://www.ivig.cz/standardy-student.html>> .
19. STEINEROVÁ, J. 2006. Informačná gramotnosť vo svetle trendov práce s informáciami. In *Knižnica*, roč. 7, 2006, č. 9, s. 3-8.
20. STEINEROVÁ, J. 2006. Information Literacy in the Slovak Republic : situation. In *UNESCO-CEI Workshop on Information Literacy Initiatives for Central and South East European Countries ICPE* [online]. Ljubljana, Slovenia, March 27-28, 2006. [cit. 2007-03-01]. Dostupné na internete: <<http://www.coil-ll.si>> .
21. *Stratégia informatizácie spoločnosti v podmienkach SR a akčný plán*. 2003. [online]. [cit. 2007-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.minedu.sk/VIS/IT/SISR/Strategia_informatizacie_spolocnost_i.doc> .

22. *Stratégia konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010*. 2005. Akčné plány : Materiál z rokovania vlády SR [online]. [cit. 2007-03-01]. Dostupné na internete: <<http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/o/78E1018474DCCB25C1257038003E2E62?OpenDocument>>.
23. ŠUŠOL, J., HRDINÁKOVÁ, L., RANKOV, P. 2005. *Informačné a komunikačné technológie*. Bratislava: Stimul. 2005. 153 s. ISBN 80-88982-97-9.
24. TUREK, I. 2002. Informačná gramotnosť. In *Technológia vzdelávania*, roč. 10, 2002, č.4, s. 3-9.
25. WEBBER, S., JOHNSTON, B. 2003. *Information Literacy : Standards and Statements* [online]. [cit. 2006-04-21]. Dostupné na internete: <<http://dis.shef.ac.uk/literacy/standards.htm>>.
26. <http://www.caul.edu.au/caul-doc/InfoLitStandards2001.doc>